

MÅTTSUNDARN

Medlemsblad från

MÅTTSUNDS INTRESSEFÖRENING

Nr 6

Årgång 4. 1999

Tidningen delas ut gratis till alla hushåll i Måttsund.

Priset för övriga 10:-

Måttsunds barn i musikalen Sopan

Foto: Lennart Jönsson

INNEHÅLL:

Innehållsförteckning - Styrelsens sammansättning	sid 2
Styrelse och redaktör har ordet	sid 3
Erik Nilsson: Boföringen till Nilstjärns fäbodar	sid 4
IK Örnen	sid 8
Johan - en buggens mästare	sid 10
Sopan	sid 12
Tack från skolan	sid 13
Måttsunds historia. Hemman nr 4 Äriklä'sch	sid 14
Ny i byn	sid 24
Konstgåva till Medborgarhuset	sid 25
Birgitta - konstnär och odlare	sid 26
Gångtunneln	sid 29
Folkmängdsuppgifter	sid 30
Ur byakistans handlingar	sid 31
Måttsundsdagen 1999	sid 32

Måttsunds Intresseförenings styrelse:

			tel.
Thomas Sandberg	ordförande	Myrbacken 11	341 43
Thure Eriksson	vice ordf.	Börtnäsvägen 4	343 64
Lena Åström	sekreterare	Måttsunds byaväg 275	342 01
Torbjörn Nilsson	kassör	Kläppvägen 35	343 30
Stefan Olsson	ledamot	Måttsunds byaväg 295	24 80 60
Carina Avergren	ledamot	Gultmalvägen 43	342 76
Peter Frykenfeldt	ledamot	Kläppvägen 37	340 22
Redaktör:			
Ingrid Vikström		Måttsunds byaväg 296	340 72

Styrelse och redaktör har ordet:

När denna tidning kommer i din brevlåda står vi inför den årstid på vilken de flesta människor har störst förväntningar. Du som har en tomt är nu klar med ditt vårarbete. Du har kanske krattat, grävt och gödlat. Potatisen är i jorden, likaså plantor och frön. Nu ser du fram emot de första spirande groddarna i grönsakslandet och mot de första sommarblommorna. Men också mot skollov och semester, mot bad och båtliv, mot bär- och svampplockning. Och vi hoppas väl alla på att detta millenniums sista sommar ska bli mindre blöt än den vi fick uppleva 1998.

Vi vill hälsa dej välkommen till årets upplagor av Måttsundsdag och Surströmmingsfest. Vår förhoppning är att den förra ska bjuda på lika fint sommarväder som vi hade 1996 och -97, så att vi kan hålla till på skolgården.

Föreningens styrelse och redaktion önskar alla läsare en

EN RIKTIGT SKÖN SOMMAR!

Som ett komplement till den ekonomiska redogörelse för 1998 som lämnades vid Intresseföreningens årsmöte där intäkter och kostnader för Pubafton, Måttsundsdagen och Surströmmingsfesten redovisades som klumpsummor, vill vi lämna följande uppgifter:

Resultat (=överskott) vid de olika tillställningarna:

Pubafton i mars	1.542:-
Måttsundsdagen	3.542:-
Surströmmingsfesten	4.383:-

Boföringen till Nilstjärns fäbodrar.

Sommaren 1928, omkring den 15 juni boförde min familj, som sed var under många år, sina kreatur 7 kor eller kvigor till Nilstjärns fäbodrar. Två kalvar lämnades kvar för att gå på tjuderbete hemmavid.

Hagarna först.

8 får hade först släppts på skogen för ett fritt uteliv till långt fram på hösten. Utelivet hade dock sin areala begränsning inom byamarkens hank och stör. För att så skulle kunna ske hade byaåldermannen gått "hagasyn" från Jaktviken vid Kallax till Lillträsket öster om Antnäs-fäbodarna för att notera reparationsbehov så att fåren och korna inte kom in på Gäddviks-, Antnäs- och Kallaxskogarna. På de långgrunda stränderna vid Jaktviken och Storträsket måste s k sjöhagar byggas, många gånger nya, då vårisarna ofta raserade dem.

Att gå hagasyn var ett grannliga arbete, då varje byaman hade en noggrannt kartlagd hagasträcka att bygga och ansvara för. Det fanns inritat på en karta som gick under namnet hagalängden. Sträckans längd för varje byaman reglerades genom det skattelagda mantalet. Efter hagasynen fick varje byaman åläggande att åtgärda fel och brister på sin hagadel.

Genom arv och köp kom delar av ursprunglig hagasträcka för hemmanet att delas mellan flera ansvariga. För vår del hade mor skyldighet att för sitt arv på 3/64 mantal från hemmanet nr 8 svara för en del av det hemmanets hagalängd. Från farmors hemgård Phaal hade far köpt ett stycke mark och där var ytterligare en hagastump tilldelad. Tillkom så ursprungshemmanets hagasträcka. Så med lite otur kunde far få ut och reparera byahagen på tre ställen en bra bit från varandra.

Tillbaka till boföringen.

Så var dagen kommen när skogsbetet bedömdes tillräckligt för att boföra. Bultvagnen¹ lastades med vad som skulle med: Nyfylld halmmadrass, hinkar, byttor och en låda med gröpe² att förstärka skogsbeteskosten med, men framförallt för att locka korna med för kvällsmjölknigen till sommarladugården.

Den fäbodvana skällkon förärades med sin skälla och försågs med grimma och rep, varefter far ledde ut henne från ladugården för att under

¹ bultvagn= lastvagn med järnbeslagna trähjul

² gröpe= en blandning av kornmjöl och vatten

kontroll tillåtas att springa av sig den värsta våryran. Så släpptes de övriga korna ut i friheten och fick för en stund rasa ut, innan far ledde skällkon med följe genom grinden i Rinnelbacken. Där fick skällkon sin frihet och mor tog över genom att fortsätta uppför backen och locka korna efter sig med ropet "*kom söta luva se*" vilket kan översättas med "*kom snälla ni*".

Far ock jag återvände till gården för att sela hästen och spanna för bultvagnen med de lastade sakerna på. Vår häst Frank var nog också lite våryr och framåt, när det bar iväg uppför Rinnelbacken. Tronande på mjöllåren åkte Erik sju år riktigt komfortabelt, dock med avbrott för grindöppning.

Komna upp till Rinnelns haghörna var vi ifatt eftersläntarna i koflocken och vi tog oss förbi till täten, där mor fick överta min plats på mjöllåren. Själv fick jag åta mig kofösarens uppgift och ansvara för att eftersläntarna inte kom för långt på efterkälken.

Vid Norraberget var det hage på båda sidorna om vägen med frodigt bete vid vägkanten som korna glupskt kastade sig över. Men med lagom fösning kunde färden gå vidare mot vattengrubborna vid Tranmyren, där både kor och häst kunde släcka törsten från källvattnet som porlade fram vid vägen. Sedan vidtog ett mera stenigt parti av vägen över Lappheden med gott renbete för att gå vidare förbi Klingerbacken upp mot Nordstigen (Gamla kustlandsvägen) nedför Sandbacken till avtagsvägen mot Nilstjärnsfäbodarna.

På fäbodvallen.

Väl framme väntade en nyskurad fäbodstuga och ladugård på sina gäster. Skällkon och övriga äldre kor visste att nu var man framme och började genast beta kring ladugårdarna där gräset växte frodigast, väl gödslad som jorden där var. Frank fick privilegiet att beta på vallen, det ingärdade området för fäbodstugorna.

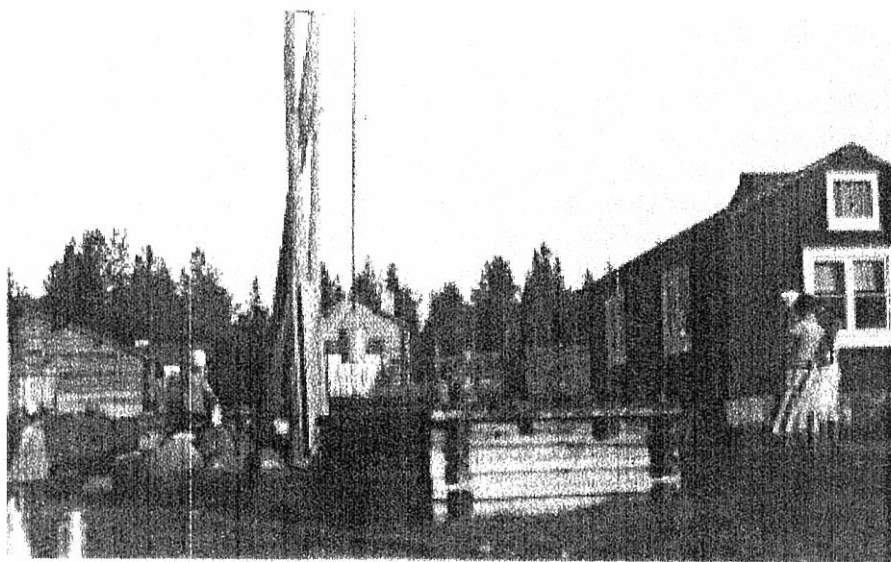
Snart sprakade elden i den öppna spisen och kaffepannan kom på. I väntan på kaffet började mor att pynta och ordna till i stugan. Några tidiga vårblommor som hon plockat vid ankomsten kom på sin plats i den gamla vasen.

Själv sökte jag mig ner mot tjärnens utlopp mot Nilsmäran där jag tidigare år sett de större pojarna snara gäddor. De fanns kvar och pilade skrämde ut mot djupare vatten lämnande en svallvåg av vajande sjögräs efter sig.

Väl tillbaka i stugan fann jag far och mor vid kaffebordet, och de hade

faktiskt lämnat färska bullar till mej. Kaffet tillhörde inte min ålder, men en väl tilltagen sockerbit, klippt med sockertången från sockertoppen, kom mej till dels.

Så var det dags för far och mor att återvända till byn medan jag fick stanna kvar för att vakta korna ifall de skulle gripas av hemlängtan. Det skulle inte bli så många timmar, för far skulle komma tillbaka med sommarpigan (fäbodjantan) för årets första inklavning i ladugården för mjölkning. Sommarpigan Elin Sundvall och far kom i rätt tid cyklande för att starta upp kvällsgörot.

Arbete på fäbodvallen i början av 1930-talet.

På originalfotot, som är taget av en redaktör Österström på Västerbottens-Kuriren, kan man tydligare se personerna. Förutom Österströms fru och dotter är det Anna Nilsson, Dagmar Öström, Elsa Palmgren och Elvira Wikström.

Efter mjölkningen cyklade far med två mjölkhämtare på styret och mej på stången hem till byn. Elin stannade kvar över natten i fäbodstugan för att på morgonen mjölka korna och släppa ut dom på sin första riktiga betesdag. Elin var en rar och söt flicka från Måttund nr 17³ och för övrigt var hennes mor och min farmor kusiner. Hennes uppgift var att sköta mjölkningen i bodarna till dess det var dags att låta korna komma hem på sensommaren för att beta av återväxten på de slagna lägorna.

³ Hemman nr 17 Ooll tillkom genom avstyckning från stamhemmanen nr 11 och 14.

Vilande och idisslande kor på fäbodvallen.

Man kan så här efteråt fråga sig hur korna överhuvudtaget måttade producera någon mjölk på födan från den konkurrensutsatta betesmarken-byaskogen. Inte mindre än 300 får och 400 kor och ungdjur var hänvisade till marken för sitt bete. Eftersom sommaren gick och närbetet vid fäbodvallen minskade, kom också till betydande gångvägar för att nå betet. Hästarna hölls tjuvade hemmavid kring gården och fick fungera som gräsklippare på tomten.

Som jag mindes den 24 mars 1986 i Måttunds by

Erik G. Nilsson

IK Örnen sommaren 1999

Äntligen är sommaren här igen.

Efter en vinter med skidor och skridskor känns det roligt att börja med sommaraktiviteterna.

Fotbollen har äntligen fått sina efterlängtnade nya 11-mannamål. Den ena halvan av fotbollsplanen är insådd och kommer att bli spelklar i slutet av sommaren. Under juli månad kommer den andra halvan att fyllas på med matjord och sås in. Som vanligt kommer mycket av arbetet att ske med hjälp av ideella krafter. Vi hoppas därför att så många som möjligt hjälper till med att finkratta ut matjorden.

När fotbollsplanen är insådd och klar får ingen gå eller köra moped på den!

Seriespelet är i full gång och vi hoppas att det skall gå riktigt bra för våra ungdomar under denna säsong. Se nästa sida!

Elljusspåret.

De som brukar åka skidor eller kanske tar sig en motionsrunda till fots på elljusspåret, har nog sett de jordhögar som är upplagda där. Under barmarkspanen kommer vi att lägga ut jorden på de ställen som behöver fyllas på. Även här behöver vi många ideella krafter för att få ett fint resultat.

Ny sektion.

Under hösten kommer det att bildas en ny sektion i föreningen. Det finns möjlighet att spela schack vissa söndagskvällar i medborgarhuset. Schackspelen och klockorna kommer föreningen att köpa in.

Se särskild annons!

Styrelsen.

Föreningen har fått en ny styrelseledamot. Det är Tomas Persson som efterträder Hans Engström.

Ett stort tack till Hans Engström

för allt arbete som han, under många år, lagt ner i föreningen.

Vår kassör Sverker Forsén avgår också, dock har vi ej någon ersättare i dagsläget. Är ni intresserade eller vet någon lämplig person, hör gärna av er till styrelsen.

Fotboll å'sånt.

Vi har fotbollsverksamhet för barn och ungdomar i Måttsund, vi har även samarbete med Ersnäs och Alvik.

Det finns pojk- och flicklag födda 91-87.

Det spelas seriespel och cuper och det ordnas även andra roliga aktiviteter. Vi ser gärna att fler barn vill komma och spela med oss och vi välkomnar även fler ledare.

Nästan varje vecka spelas det matcher på fotbollsplan nere i Såte, kom och titta och heja på våra duktiga pojk- och flickor.

Anslag på dagar och tider finns uppsatta på anslagstavlorna.

Vi säljer även fika under vissa matcher.

Gubbarna i byn försöker även fortsättningsvis röra på de gamla lederna vilket innebär att välkända Eagles oldtimers träffas en gång i veckan för att spela fotboll. Nya som gamla ärrade spelare är välkomna.

Ring Tommy, 341 49 för närmare info.

Vi undrar om det finns mammor/tjejer/kvinnor som är intresserade av att bilda ett Eagles newcombers. Det skulle kunna innebära att vi träffas en gång i veckan för att antingen spela något (ex.fotboll, volleyboll) eller träna på annat sätt. Vi är öppna för förslag!

Ring Carina 34379 eller Eva, 34149 om du är intresserad av att hitta på nå't.

Schack-kvällar

Söndagen den 5 september kl 18.00 startar IK Örnens schacksektion sin verksamhet med en schack-kväll i Medborgarhuset.

Målsättningen är att alla!!! oavsett ålder och hur duktig man är skall kunna träffas, fika, prata och spela ett parti schack.

Vi kommer att träffas var tredje söndagkväll och kan ni inte spela schack så ställer vi mer än gärna upp och lär er.

Vi ses.....Schack är kul!

Mats Andersson

Johan - en buggens mästare

Det var en stor händelse för medlemmarna i dansföreningen Luleå Bugg och Sving när SM i bugg anordnades i Luleå förra året. Ändå är det en tävling i Köping för ungefär ett år sen som väger tyngst för Johan Olsson. Då tog han och hans partners hem första priset i dubbelbugg.

De flesta av Måttsunds ungdomar torde väl vara engagerade i någon form av organiserad fritidsverksamhet. IK Örn är då den förening som ligger närmast till. Här är det fotboll, skidåkning och orientering som erbjuds och flera gånger har våra flickor och pojkar svarat för goda resultat.

En som satsat på en sport av lite ovanligare slag är Johan Olsson. Som sjuåring tog han sina första buggsteg och på den vägen är det.

Johan framför sin pokalsamling

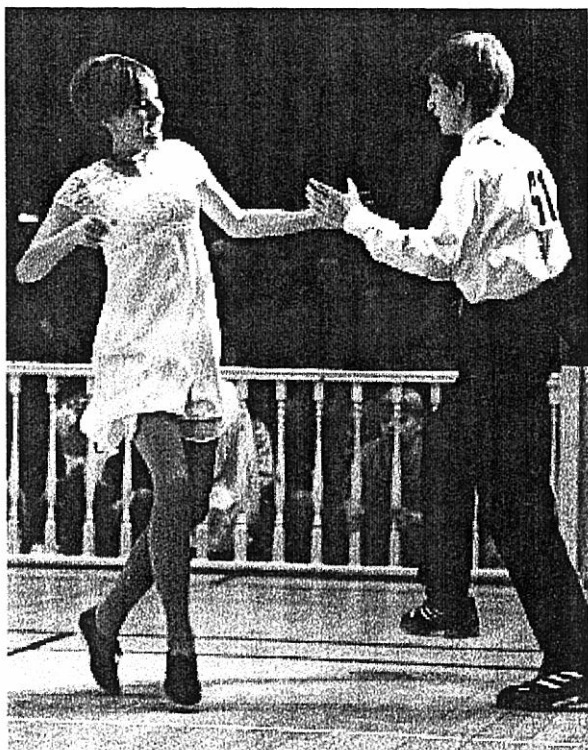
I början var det många av Johans kamrater som också tränade bugg i Medborgarhuset under ledning av Susanne och Mats Andersson. Men intresset hos de flesta svalnade efterhand, medan ett fåtal fortsatte träningen hos dansföreningen Luleå Bugg och Sving. Numera är Johan den ende från Måttsund som tränar och tävlar i dans. Han tävlar i flera grenar: bugg, dubbelbugg, jitterbugg och boogie-woogie.

Det har blivit många tävlingar både i Norrbotten och söderöver och framgångarna har inte uteblivit. Det förstår man när man ser Johans pokalsamling.

Det största som hänt under de här åren var när SM i bugg hölls i Luleå i november -98 och Johan var uttagen att tävla i dubbelbugg. Det är en gren som lämpar sig bäst med tanke på att de flesta som tävlar i dans är just flickor och att varje dansgrupp består av två damer och en kavaljer.

För att alla flickor ska få dansa med pojkar byter man danspartners då och då. Vid SM-tävlingarna var Johanna Müller och Therese Hellberg Johans danspartners. De placerade sig som nummer 15, vilket var ett bra resultat med tanke på att det var just SM.

Annars är det nog en tävling som hölls i Köping förra våren, som Johan uppskattar mest. Där tog han och hans flickor hem första priset.

Johan och Therese tävlingsdansar

Sopan

-Har du stått i kö utanför Medborgarhuset förut någon gång?

Den frågan hördes någon av de köande ställa, när Mått-sundsskolan inbjöd till musikalen Sopan.

Och fullt var det i lokalen när alla kommit in. Det var inte bara elevernas föräldrar och syskon som infunnit sig, för inbjudan hade ställts till alla måttundsbor.

Föreställningen var en redovisning av det arbete med miljöfrågor som i flera år bedrivits i skolan. Genom att lära och genomföra avfalls-sortering, kompostering och odling har eleverna skaffat sig stort kunnande.

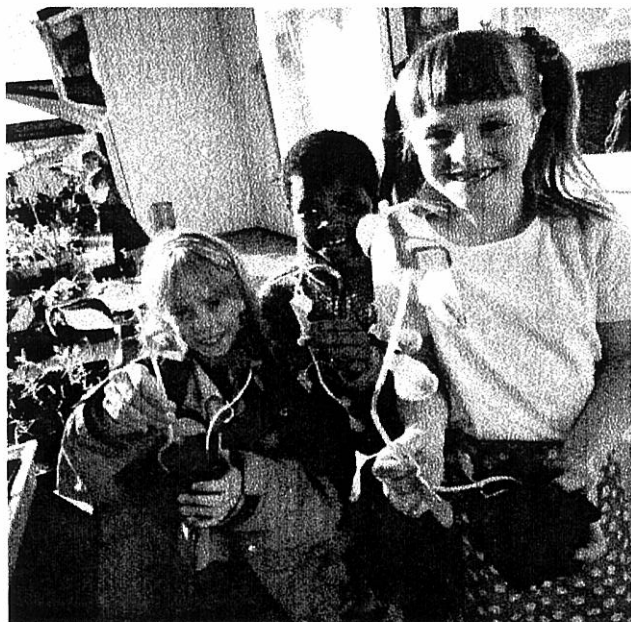
Musikalen handlade om en flicka som hette Sopan och bodde i en barack i skogen. Sopan var en stor slarva och runt omkring henne hade det blivit en enda sophög. Under spelets gång fick hon emellertid lära sig att sortera avfall och slapp uppleva att hennes barack fördes bort av en hotande grävsropa.

Eleverna hade på olika sätt medverkat till att föreställningen kunde genomföras, några som skådespelare medan andra valt kören.

En grupp stod för den fina målade bakgrunden och en annan hade bakat kakor till försäljning.

På skolgården såldes också plantor som drivits upp av barnen.

Foto Lennart Jönsson

Ett stort tack till Hildur Johannesson
för det skåp hon skänkt till Måttsundsskolan.
Det är en riktig prydnad i vår matsal.
Vi kommer också att använda det
till utställningsskåp.

Personal och barn i Måttsundsskolan

Rätt ska vara rätt

Att erkänna fel man begått är aldrig trevligt. Har man satt dem på pränt gör det inte saken bättre. För att komma till saken - jag är skyldig till en felaktig uppgift och den måste korrigeras.

Släktforskare upptäcker allt som oftast att exempelvis en persons födelsedatum eller -årtal kan vara olika i födelsebok och husförhörsbok. Det är detta som hänt mig och jag har först i efterhand upptäckt felnoteringen.

I förra Måttsundarn berättade jag att Maria Elisabet Lindgren som på ett och samma år miste både make och två döttrar, efter några månader födde sonen Gustaf Adolf. Vad jag senare upptäckt är, att denne son föddes ett år senare och då var modern omgift och fadern var den andre maken. För ättlingar kan det tänkas vara viktigt att veta att Gustaf Adolf var helbror med den senare födde Petter August.

Måttsunds historia.

Nästa hemman att titta lite närmare på är

Nr 4 Erikklä'sch

Av 1645 års karta framgår att denna gård med sitt läge sydligast av alla hemman i byn tillhörde en Jöns Jönsson. Han ska inte förväxlas med sin namne, som några år senare återfinns på Möyrhemmanet.

Redan året därpå och ett trettiotal år framåt står väpnaren Olof Jönsson skriven för hemmanet. Jag har hittat tre barn till denne man: Jöns, Mats och Kierstin. Av soldatrullorna framgår att båda sönerna liksom fadern tjänstgjorde som soldater:

Mats Olofsson Mörk - antagen för brodern Jöns Olofsson i Måttsund 1669, Göteborg 1675, Stockholm 1676, dödad i slaget vid Ölands södra udde 1676 (på något av skeppen Cronan, Draken eller Anna Margareta).

Jöns Olofsson - antagen som soldat för eget hemman i Måttsund 1679, död i Ystad i september samma år.

Efter de båda brödernas död har tydligen hemmanet sålts till en Jöns Eriksson, som i sin tur överlåter det till sonen Erik Jönsson. Efter två släktled byter gården åter ägare då Erik Jönsson i Måttsund 1697 med sin svåger Nils Isakssons medgivande säljer hemman nr 4 om 25/64 mantal till rådmannen och birkarlen Olof Johansson Antman i Luleå för 200 daler kopparmynt. Vittnen vid köpet var Elis Jacob Thordell i Luleå, Hans

Olofsson (Kneot) i Måttsund och Lars Persson (Pärnösch) i Måttsund.

I mantalslängd och jordeböcker framgår att Olof Johansson Antman, som åren 1697-1707 ägde hemman nr 4 var bosatt "i staden". Förutom hemmansägare och rådman var han ägare av minst ett segelfartyg. I ett brev från 1708 från magistraten i Luleå meddelas att

"En skuta om 10 el:r 11 fambnar Kiöl tillhörig rådman Olof Antman i september seglat till Stockholm med 23 personer af Borgare, Studenter och Båtmän, därefter ej hörts av".

I en senare skrivelse från magistraten i Luleå till landshövdingen daterat den 7 januari 1709 meddelas angående de 6 skepp som under hösten avseglat från Luleå till huvudstaden att flera strandat, att folk och en ringa del av godset bärgats men att

"den som war fordom Rådmans Oloff Johanssons och war den störste och dyraste med 23 Personer på, icke det ringaste hwarken af folk, Godz eller Farkost är bärgat".

Efter att i tio år varit i Antmans ägo såldes gården till en Kalixbo.

Utdrag ur protokoll från den 17, 18 och 19 februari 1710 vid

"laga häradsting med allmogen och menige man av Luleå socken och tingslag:

Samma dag lät Lars Andersson ifr Neder Calix Sochn inlefwerera i Rätten ett köpe bref gifwit på ett skattheem i Måttsund af Råd Man Olof Johan Antman med sitt egit samt wittnens underskrifwande dateradt d 23 February Åhr 1707 uthi hwilket berörde köpe skriftt Råd Man Olof Johansson bekänner sig af fry willia och berådde mode hafwa oppdragit och sålt sitt hemman till Lars Andersson i Måttsunds by Bestående af 25/64 Mantahl skatt samt all den rätt och rättigheet han der till hafwa för 900 dlr kopp:mt: tillika med boskap och huus geråd som på hemmanet befintliga warit afhänder Altså mehr bem:te Olof Johansson sig och sina samma hemman medh huus jordh åker och Äng i wåto och torro närby och fierran intet undantagandes af alt hwadh der under af Ålder legat nu ligger el:r med Lag och dom tillwinnas kan nu eller i tillkommande tider tillika med dhe löös ören som wid samma hemman följt och på en särdeles lista Specificerade finnas och Lars Andersson i handom fådt och alt sammans tillägnandes mehrbem:te Lars Andersson dess Hustro och Arfwingar att äga nyttia bruka niuta och beholla aldeles som sin wähl och lagfångne Egendom här uppå begärandes Rättens Confirmation och fasta hwilket bewilliades....."

Lars Anderssons hustru hette Chierstin Eriksdotter. Deras son Erik hade fötts i Innanbäcken 1706 innan makarna flyttade till Måttsund. Dottern Maria, föddes 1708 och Christina omkring 1715. Den senare finns ej i födelseboken, men uppges vara 69 år när hon dör i oktober 1784.

Ur 1728 års hemmansrannsaking:

Jöns Ersson nu Lars Andersson. En karl utgått för hemmanet som ännu lefver. Öpen jord 3 tl. 1/2 tl. i linda. Sandrefvig åkerjord, svag eng, slett skog som andra grannar, svagt mulbete, del i sågen, litet notfiske. Gården försvarlig. Manshielp, en son 20 år gamal.

Det bör vara denne son, Erik Larsson, som så småningom fick ge gården dess namn. Hustrun Maria Hansdotter kom från hemman nr 9. Av de åtta barn hon födde, tycks endast de tre yngsta nått vuxen ålder.

Vid 1750 års jordrannsaking beskrivs hemmanet enligt följande:

"25/64 Mantal Skatte. Erick Larsson åbor detta hemman med wittnes börd at hafwa förswarl. hus och upbrukat åkerjorden til 4 tunnors utsäde samt Änges bärgning til utfordring för 2:ne hästar, 10 kor, 2:ne unga nöt och 12 får. Thertil hörande siu lass äng i Alwik."

1764 var hemmanet delat i två med beteckningarna

D.4 Erik Larsson

E.5 Jöns Jacobsson Rödlund (Se vidare Piit!)

Erik Larssons son Lars Eriksson blev näste ägare av Erikklä'sch. I äktenskapet med Brita Andersdotter född i Smedsbyn föddes fyra barn. En notering i Mantalslängden för år 1815 anger att den 16-åriga dottern Stina nyttjar tobak. Denna last är hon inte ensam om. I så gott som varje familj i Måttsund finns vid denna tid tobaksrökare och nyttjandet är lika vanligt bland de kvinnliga familjemedlemmarna som bland de manliga.

Äldste sonen, namne med sin farfar, blir näste hemmansägare.

Vid 1840-43 års skifteslag delades stamhemmanet återigen och 1/16 mantal bildade den nya bosättningen Schwiddja (Svedjan). Hemmansbeteckningarna blev:

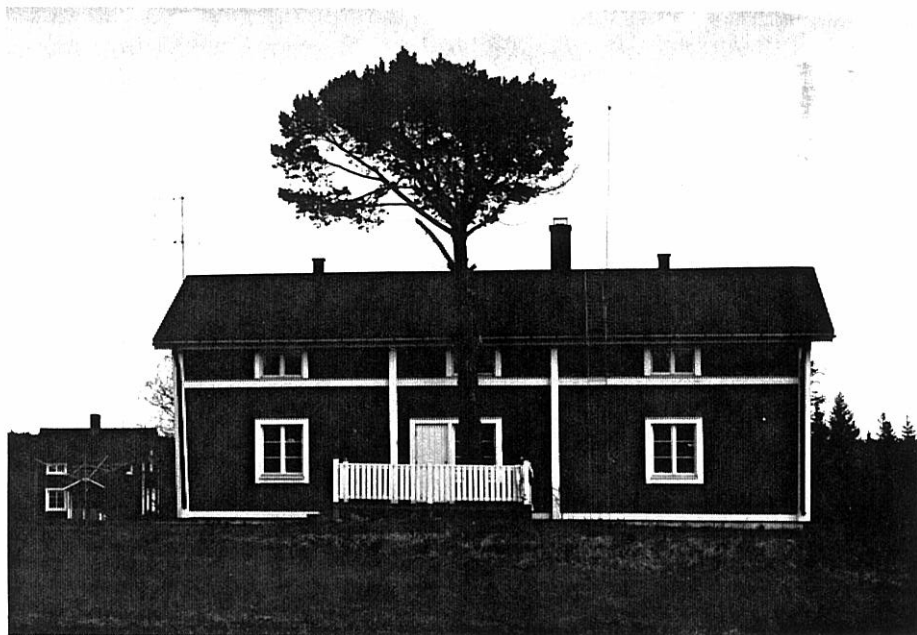
D.4:1 Erikklä'sch

Erik Larsson

D.4:2 Schwiddja

Johan Petter Öström

Erik Larsson, som också lade tillnamnet Sundqvist till sitt sonnamn, och hustrun Stina Johanna Nyström, född i Alvik, fick sju döttrar under en tidsrymd av elva år. Tre av döttrarna dog under första levnadsåret. Sist i syskonskaran föddes sonen Lars Erik och det blev han som blev gårdens näste brukare.

De båda Eriklä'schgårdarna

Lars Erik Erikssons hustru Cajsa Lisa Sandström var född på hemman nr 12 Åoläi'sch (Olof Ers). Av deras sex barn var två söner, Vilhelm och Severin, och hemmanet delades än en gång mellan dessa båda.

Vilhelm Larsson blev kvar i den gamla gårdens hus och hans söner Erik och Emil Larsson blev gårdens sista brukare. Båda dog ogifta och barnlösa på 1980-talet och hemmanet såldes. Husen med tillhörande tomtmark ägs nu av Tomas och Monica Lejon.

De sista brukarna av Severin Larssons hemman var hans barn Albin och Anny och numera återfinns dottersonen Folke Larsson där. Folke utgör den åttonde generationen och är den ende i släktkedjan som bor på det hemman som hans morfars farfars farfars far Lars Andersson från Kalix år 1707 köpte av borgaren Olof Antman.

Piit

Jöns Jacobsson Rödlund f. 1718 i Luleå stad var son till handelsmannen och rådmannen Jacob Rödlund och hans hustru Barbru Jönsdotter Ahlman. Om denna familj och deras hem kan man läsa i en liten skrift utgiven av Luleå Hembygdsförening. Den Rödlundska gården på Köpmangatan är upprustad av Hembygdsföreningen vars medlemmar gjort den till sitt "hem". På lördagseftermiddagarna under sommaren förekommer här välbesökta föreläsningar och serveras kaffe med hembakat bröd. Ett besök där kan man verkligen rekommendera den hembygdsintresserade.

Jöns Rödlund gifte sig 1743 i Nederluleå med Lars Anderssons dotter Christina. De var först bosatta i Luleå stad, men flyttade 1745 till Måttsund. Från 1747 bodde de åter i Luleå. Där föddes de båda sönerna Lars 1751 och Carl 1753. Familjen återkom till Måttsund 1753 där hemman nr 4 delades mellan Rödlunds och Christinas bror Erik Larsson.

Sonen Lars Rödlund gifte sig med Catharina Henriksdotter från Överkalix, fick 1784 sonen Jöns och blev näste ägare till Piit, som vid denna tid hade hemmansnummer 5. Brodern Carl förblev ogift.

Hemmanet får ny ägare redan omkring 1790. Kanske kunde inte Lars Rödlund behålla gården på grund av sjukdom. När han dör 1794 skrivs han som inhysesman och dödsorsaken uppges vara gikt. Det är troligt att deras bostad då var belägen i närheten av nuvarande Röllosch, eftersom denna fastighet bör ha fått sitt namn efter Rödlunds. Änkan Catharina Henriksdotter Rödlund, tillsammans med sonen Jöns och svågern Carl, skrivs som fattighjon efter makens död.

Nästa ägarfamilj, Anders Mattsson och Catharina Pärsdotter, kom från Piteå landsförsamling och torde vara de som gett upphov till gårdens namn. Två söner, Pehr och Andreas, föddes 1788 och 1790. Året därpå drunknade Anders Mattsson, troligen i samband med fiske, endast 25 år gammal. I samma olycka omkom f.d. soldaten Elias Hjort, 40 år gammal. Catharina Pärsdotter, som var tio år äldre än sin make, förblev änka livet ut. Hon blev nära 89 år gammal.

På något vis lyckades hon behålla gården, vars näste ägare blev äldste sonen Pehr Andersson Löfqvist gift med Anna Cajsa Hermansdotter från Måttsund nr 13. Makarnas fyra söner dog alla som små, men de tre döttrarna fick de behålla.

Till gården kom drängen Johan Eric Dahl. När det visade sig, att denne gjort dottern Anna Maria med barn, kördes han ut från gården. Dock fick han snart komma tillbaka för att gifta sig med dottern. Året var 1839 och fortfarande 1860 är Per Andersson bonde på gården och svärsonen dräng. När Dahl så småningom köpte Piit, fick han betala 400 riksdaler. Det mesta av köpesumman var innehållen lön.

Dessa uppgifter har jag fått av Berta Sundqvist, som också berättat att Johan Erik Dahl hade rykte om sig att vara både duktig och noggrann i sitt arbete.

Piit

Pehr Anderssons dotter Brita Cajsa gifte sig med Gustaf Petter Palmgren från nr 2 Gusta. Deras familj bodde några år i Piit, men köpte senare 1/16 av Manel-hemmanet på nr 12 och flyttade dit. Yngsta dottern, Greta Johanna, gifte sig och blev bosatt i Skäret.

Vid 1877 års lantmäteri registrerades delning av Piit-hemmanet. Varje del omfattade 25/256 mantal. Den ena delen övertogs av Dahls dotter

Anna Elisabeth och den andra av sonen Johan Petter. Även huvudbyggnaden, som var ett tvåvåningshus, delades så att övervåningen placerades ovanpå en ny grund på ny gårdsplats och nedervåningen, som behöll sitt läge på gården, försågs med ny överdel och tak. Den nya gården fick namnet Övregårn. I samband med överlåtelsen av gården skrevs undantag "förgäk" för föräldrarna (förgångsfolket). De garanterades mat, husrum och även ett visst antal stop brännvin per år.

Dottern Christina Johanna gifte sig med Nils Boman på nr 12 och Erika med Nils Petter Öström på Schwiddja, som redan vid 1840-43 års skifteslag avstyckats från stamhemmanet Erikklä'sch.

Johan Erik Dahls hustru Anna Maria gick under benämningen "Piit-morsa" eftersom hon var byns barnmorska (bärnmosk). Vid ett tillfälle, när det var dags för tillökning i Mörnits, hade någon frågat henne om hon blivit ombedd att komma dit, varpå hon svarat: "*Gud nåde den allt kan*". Detta visar väl att hon var en kvinna med stort självförtroende.

Dottern Anna Elisabet i Övregårn avled redan 1888 och hennes make 1896. Sedan även Johan Erik Dahl dött 1897, flyttade Anna Maria till dottersonens familj i Övregårn. Fem år senare dog hon där, 82 år gammal.

Sonen Johan Petter Johansson Dahl gifte sig med Johanna Gustafva Wikström, som var född i Kallax. Av de fem barnen blev yngste sonen Oskar näste ägare till Piit. Johan Petter Dahl omkom i samband med en olyckshändelse på Bergnäs färjan 1908.

I nästa generation försvann efternamnet Dahl. Oskar och hans syskon nöjde sig med att heta Johansson. Oskar gifte sig med Elise Larsson från nr 3 Äirik. Deras son Börje Johansson med hustru Agnes och sonen Kent med familj, är nu de som bebor Piit. Fram till 1960-talet drev de liksom sina förfäder jordbruk och därefter hade de under några år travhästar på gården.

Övregårn

Nils Petter Sundqvist kom från hemman nr 10 och gifte sig med Anna Elisabeth Dahl. Av de nio barnen blev de två äldsta sönerna Nils Erik och Axel nästa brukare av gården. Nya gårdshus och ett nytt hemmansnamn, Axel, tillkom. Axel-gården delades ännu en gång mellan bröderna Albin och Ivan Sundqvist.

Nils Erik Sundqvist gifte sig med Anna Vilhelmina Nilsson från Antnäs.

Denna gick i byn under namnet "Mina-mamma" eftersom hon liksom en ovan nämnd "Piit-kvinna" gjorde tjänst som barnmorska. På 1960-talet gjorde hon som 90-årig en flygresa till Stockholm för att hälsa på en dotter. Detta ansågs då vara mycket märkligt och uppmärksammades med ett stort reportage i Norrbottens Kuriren. Även dessa makar fick nio barn. Äldste sonen Valdemar köpte nr 14 Häre, där numera dennes son Sigvard Sundqvist är bosatt.

Övregårn

Övregårn blev sonen Ragnars hem och fram till denna vår har också hans hustru Berta född Vikberg bott här. Sedan hon drabbats av sjukdom, vistas hon nu på Björkskatans vårdhem. Ännu vid fyllda 97 år är hon en ovanligt vital dam och en god berättare för den som är intresserad av gångna tider. Berta blev änka redan 1954 och gården har överlåtits till Ragnars systerson Valter Burman med familj.

Helmer Larsson var gift med Johan Petter Dahls dotter Augusta. Själv var han född i Röllosch i vars bagarstuga familjen bodde under några år. Vid tiden för tredje barnets födelse höll man på att uppföra nya gårdshus i närheten av vattnet nedanför Piit-hemmanen, på den del av hustruns föräldragård, som avstyckats åt dem. I samband med förlossningen avled

den unga hustrun och Helmer blev ensam med den nyfödde, en tvåårig son och en nioårig dotter.

Tio år senare dog Helmer Larsson själv av blodförgiftning och samma år den knappt 20-åriga dottern av "*tärande sjukdom*". Sönerna, Henry och Gösta, togs då omhand av sin faster Alida Larsson på Granön. Som vuxna bodde de i föräldrahemmet några år, men flyttade senare från byn. Gårdshuset avstyckades och såldes på 1950-talet som sommarbostad till byggmästare Folke Nargell. Nuvarande ägare är familjen Torsten Boman.

Gösta byggde en sommarstuga vid båthamnen i Skatan och den har han ännu kvar. Henry med hustru Annie bosatte sig i Kallax.

Schwiddja

Schwiddja (Svedjan)

Jacob Olofsson var född i Reveln och tjänstgjorde för Måttund som soldat Krigsbuss. I Schwiddja blev han också bonden Jacob Krigsbuss, sedan han fått köpa en del av hemman nr 4. Första hustrun, Brita Nilsdotter, som kom från Jämtön, födde två barn som båda dog. Vid det andra barnets födelse avled hon själv. Jacob Krigsbuss gifte om sig med änkan Helena Vikström, född i Vitån.

Denna hade tidigare varit gift med soldaten Johan Persson Lund i Antnäs. Lund led av fallandesot, vilket troligen var anledning till att han drunknade vid Skäret 1816. De hade sonen Johan Petter. I äktenskapet med Jacob Krigsbuss födde Helena två barn av vilka ett dog vid födseln. Sonen Jacob drunknade 16 år gammal. Alltså fick inte Jacob Krigsbuss behålla något av sina barn och det blev styvsonen Johan Petter, med tillnamnet Öström, som blev näste bonde i Schwiddja.

Johan Petter Öström och hustrun Sara Greta Hansdotter från hemman nr 9 fick sex barn. Sonen Johan Jacob blev genom giftermål med Maria Isaksdotter bonde på nr 2 Kneot och Gustaf, gift med Anna Maria Thelin, bonde på nr 2:7 Bönings. Sonen Nils Petter, gift med Johan Eric Dahls dotter Erica, blev gårdens nästa brukare. Makarna fick en son, Nils Johan. Denne gifte sig med Lisa Johanna Isaksson från Nöykneot.

Av makarnas fem barn blev det sonen Albin Öström, som med hjälp av hustrun Karin och sina systrar Agnes och Alice fortsatte att bruka Schwiddja. Albins fosterdotter Siv med make Torgny Degerman är nu bosatta i Schwiddja där de byggt en ny villa.

Bomärken

Eriklä'sch
(äldre bomärke)

Piit (före hemmanets delning)

Eriklä'sch

Piit

Övregårn

Schwiddja

Släktforskarcirkel

Är du intresserad av att söka dina rötter? Ska vi starta en cirkel i släktforskning i höst? Tyvärr kan vi inte göra det i Måttund, utan måste fara in till stan för att ta del av det material och de läsapparater som erfordras.

Du som vill vara med - anmäl dig till

Ingrid Vikström tel. 340 72

Ny i byn

Hej!

Efter knappt 8 år uppe i Kiruna har vi återvänt till Luleå. Det är nu snart ett år sen flyttlasset gick.

Familjen består av Peter och Eva samt Martin (7) och Marcus (5). Vi trivs alldeles utmärkt i Måttund och för Peter är det ju att komma hem eftersom han växte upp här. Martin och Marcus har hittat många kamrater och det verkar fungera toppen i skola och dagis. Till vardags jobbar vi som tandläkare på Folktandvården Örnäset.

Ser närmast fram emot en solig sommarsemester som kommer att innebära ommålning av huset men förhoppningsvis en hel del lata dagar.

Välkomna på ett besök!

Hälsningar familjen Oscarsson på Skogsbrynet 15

Konst i Måttsunds Medborgarhus

Måttsunds Medborgarhusförenings styrelse får tacka Bengt Johansson och hans fru för att de skänkt en del tavlor till utsmyckning i Medborgarhuset.

Tavlorna har målats av Måttsunds-konstnären Gunnar Johansson och har ägts av Ragnar och Ester Johansson.

För de som inte vet vem som målat den stora och dekorativa målningen på scenens stora vägg, kan vi tala om att det är en Måttsundsbo som hette Vidar Larsson. Han har dessutom målat ett par andra av de tavlor som pryder Medborgarhuset. Vidar Larsson målade ganska mycket på 40- och 50-talet. Hans tavlor finns i många hem i Måttsund.

Det är roligt att vi nu har fått tavlor av Gunnar Johansson, som också har målat under många år och glatt många Måttsundsbor med sin konst.

Tack för att vi får se våra Måttsundskonstnärers alstar. De målade ofta motiv från byn och från fäbodvallarna. Förutom tavlor så målade de motiv på beställning. De målade kistor, byttor och tråg m m. Ofta beställdes tavlor med motiv från beställarens hemgård, fäbodstuga, kyrkstuga eller liknande. Då många av husen är rivna eller ombyggda är det en kulturskatt att det är så många av Larssons och Johanssons tavlor som finns kvar hos Måttsundsborna.

Gertrud Suneman

*Inspirerade av att vår tidigare vädjan om ett skåp
gav ett så fint resultat, undrar vi nu om någon har
en hörnsoffa eller sektioner till bokhylla
som man tänkt göra sig av med.
Vi i skolan tar gärna emot det för att ha i vår musiksal.
Ring 341 90 eller 34217*

Birgitta - konstnär och odlare.

Birgitta Sandin bor med sin man, fyra barn och sju hundar i Rånningen.

I hemmet och den butik hon driver sjuder det av liv. Där finns blommor, akvareller och andra hantverk. Praktfulla resultat av Birgittas konstnärsskap och gröna fingrar.

Den som besökte Måttsundsdagen förra sommaren lade säkert märke till den tavelsamling som visades i lokalens omklädningsrum. Där fanns också Birgitta Sandin som berättade om sin konst, sålde tavlor och tog upp beställningar.

Rånningen i Måttsunds by blev bebyggt först på 1920-30-talet, då tre unga Måttsundsbor med familjer valde att bygga hus och bosätta sig där. En av dem var Birgittas farfar Ernst Johansson. Ernst var född i Hä'sch. Även brodern Arvid byggde i Rånningen, men hans hus fick för några år sen skatta åt förgängelsen i samband med att E4-an breddades. Den tredje bosättaren var Nils Erik Sundström från Åola-hemmanet.

Numera bor det sex familjer i Rånningen, de flesta i villor byggda under de senaste två decennierna. I en av dem återfinns Birgitta med familj. I Rånningen är hon född och här har hon bott i hela sitt 38-åriga liv.

En mångsysslare

Birgitta har många "strängar på sin lyra". Hon utbildade sig först till kartriterska och arbetade ett tiotal år som rittekniker. Efter återupptagna studier blev hon maskiningenjör och avsikten var att fortsätta studierna på Luleå universitet för att ta civilingenjörsexamen.

Sedan yngste sonen Stefan fötts svårt handikappad valde hon en annan sysselsättning där hon kunde arbeta i hemmet och kombinera det med skötseln av honom.

Alla som färdades förbi Rånningen förra sommaren kunde se skylten som visade att blommor och konst fanns till försäljning hos Birgitta. I hela sitt liv har hon tyckt om att rita och måla. Nu ägnar hon många av vinterns timmar åt detta intresse, som också fått bli en del av försörjningen.

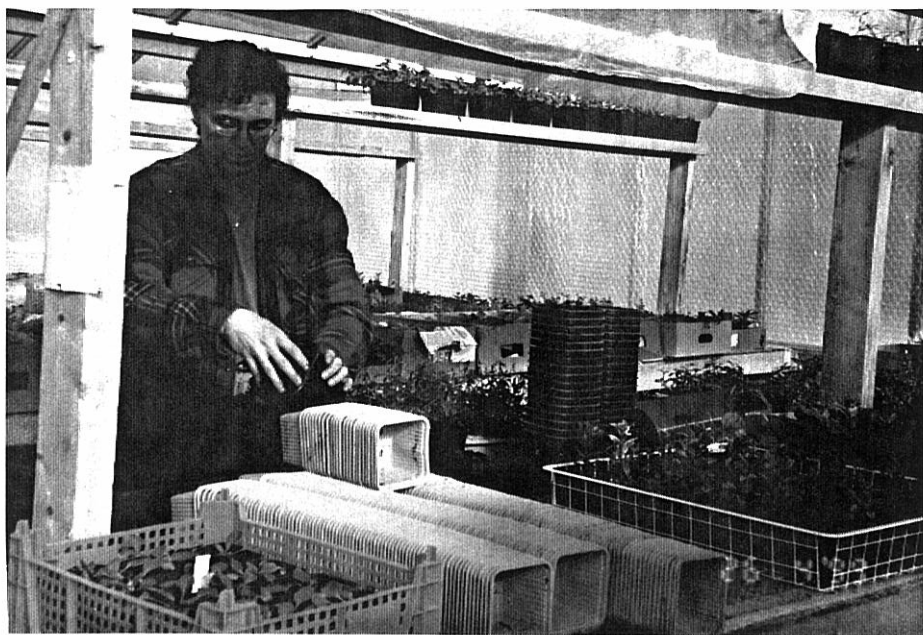
Resten av året upptas av arbetet med växter som hon driver upp och säljer i den affär där också hennes tavlor bjuds ut. Den egna trädgården kräver också mycket skötsel. En mängd av blommor, perenner såväl som

ettåriga samt många olika sorters rosor delar här plats med jordgubbsland och köksväxter.

Djur- och jaktintresserad

Ett av Birgittas stora intressen är djur. Tidigare hade hon kennel och födde upp hundar av raserna schäfer och vorsteh. Den verksamheten är nu avvecklad men fortfarande finns det sju hundar i familjen. De är av raserna alaska huskies, vorsteh och finsk stövare.

De båda senare hjälper Birgitta när hon kopplar av med småviltjakt medan de övriga tränas för draghundstävlingar. Den sista tävlingen för året var Fjälldraget i mitten av april månad. Där placerade sig Birgitta, maken Mikael och deras dragare på en hedervärd tredjeplats i klassen tre- och fyrspann.

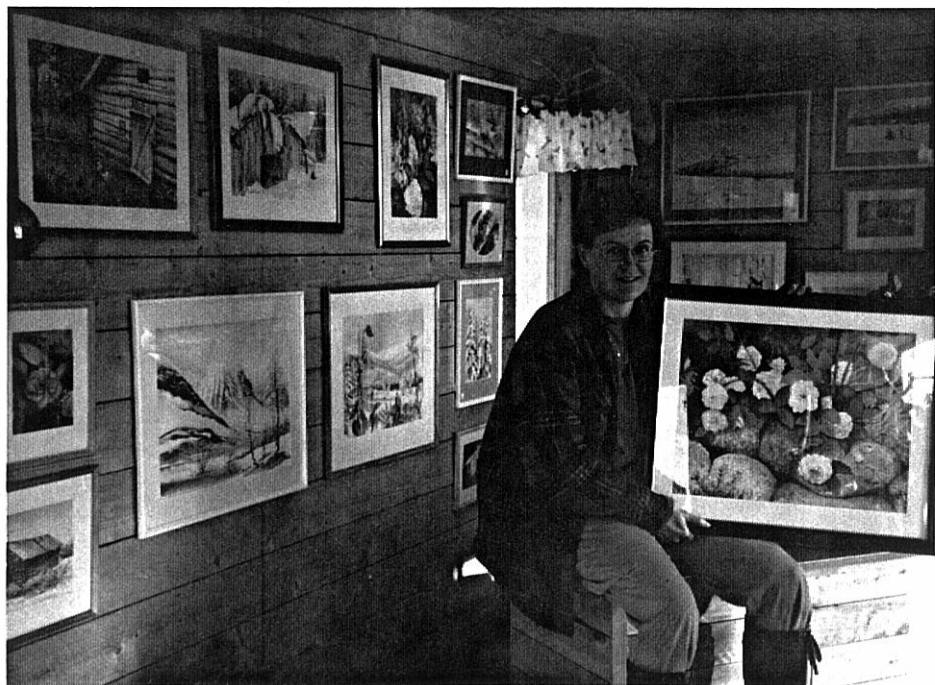
Birgitta skolar ut plantor i sitt växthus.

Gärna fjällmotiv

Men tillbaka till konsten. Det är bara de senaste två åren Birgitta målat tavlor till försäljning. Tidigare var det en hobby som hon ägnade sig åt när det fanns tid över. Hon målar i huvudsak akvareller. Motiven hämtas ute i naturen under fjällvistelser tillsammans med familjen och hundarna

eller i samband med jakt. Då är kameran med och de motiv Birgitta väljer ut fotograferas och målas av hemma. Det är skogens djur, fåglar, gamla hus eller rena naturmotiv. Men också blomstren i den egna trädgården har fått stå modell för många tavlor.

Första gången Birgitta visade sina alster var på "Konst i det gröna" i Luleå förra sommaren. Sedan har det blivit flera tillfällen och platser, däribland en arbetsplatsutställning på Kommunalarbetareförbundet i Stockholm, hantverksmässan på Arcus och en utställning i Landstingshuset i Luleå.

I affären kan man köpa tavlor och planter men också en del andra hantverksprodukter.

Vi förväntar oss att Birgitta ska finnas med på Måttsundsdagen också detta år och önskar henne lycka till med alla sina olika verksamheter.

Ingrid Vikström

Gångtunneln

Äntligen har det tagits ett steg mot en säkrare trafikmiljö. Det finns många åsikter i byn om tunneln. Jag anser att det är ett stort lyft för oss.

Varför det då??

Jo, för det första tycker jag som förälder att det känns skönt att mina barn, och andras med, kan korsa kallaxvägen utan att behöva utsättas för hotet från bilisterna. Det är ett hot, eftersom det har visat sig att det är få som respekterar hastighetsbegränsningen genom byn. Och barn som går, cyklar eller åker spark är ju helt oskyddade.

För det andra är det toppen, tycker jag, att det blir ett par ordentliga hållplatser längs vägen. Som det har varit hitintills har ju bussen in till stan, ibland till och med två bussar, stannat precis före krönet och många har gjort omkörningar där utan att veta om det kommer någon mötande trafik eller inte. Det kommer ju i alla fall att bli bättre när bussarna inte behöver stå ute på vägen.

Många har tyckt att tunneln är helt felplacerad och "ingen kommer att använda den", "det blir för lång omväg". Placeringen av tunneln kan man ju ha synpunkter på, men de andra argumenten tycker jag är svaga. Alla vuxna kan välja om de vill vara ett föredöme eller inte när det gäller trafiksäkert beteende. Barnen gör ju inte som man säger utan som man gör.

Slutligen vill jag bara säga att jag hoppas på fler trafiksäkerhets-främjande åtgärder, t.ex. cykelbanor i byn.

Mvh

Lena Holmqvist

Folkmängden i Måttsund 1998

Folkmängd vid årets början	735
Födda 1998	6
Döda 1998	8
Inflyttade	55
Utflyttade	38
Folkmängd vid årets slut	750

Födda 1998

1998 03 26	Nilsson, Carl Aron Christoffer	Kläppvägen 35
1998 04 04	Häggman, Sara Emelie	Långbackavägen
1998 07 03	Vilhelmsson, Marie Britta Sofie	Kläppvägen 14
1998 08 11	Malmström, Elin Linnéa	Långbackavägen 41
1998 09 10	Bäckström, Sandra Maria	Måttsunds byaväg 320
1998 11 06	Ibekeme, Sweni Johanna Onyekachukwu	Kläppvägen 17

Måttsunds äldsta 1999 01 01

1902 02 08	Sundqvist, <u>Berta</u> Alvina	Sörsundet 62
1902 12 18	Oskarsson, <u>Edit</u> Valborg Fredrika	Måttsundsvägen 735
1905 02 08	Sundström, <u>Berta</u> Amanda	Måttsunds byaväg 258
1907 07 24	Bergström, <u>Göta</u>	Ollbacken 22
1908 06 24	Nordqvist, Johan <u>Filip</u>	Engströmsvägen 23
1909 02 27	Sundbom, Marie <u>Iréne</u>	Skogsbrynet 7
1910 05 19	Larsson, <u>Linnéa</u> Lovisa	Sörsundet 38
1911 02 14	Palmgren, <u>Elsa</u> Linnéa	Måttsunds byaväg 227
1912 01 27	Sundberg, Olov <u>Martin</u>	Långbrovägen 16
1913 01 28	Sundberg, <u>Anna</u> Evelina	Rinnelvägen 51
1914 02 17	Nordström, <u>Jenny</u> Sofia	Kallviken 29
1914 12 21	Öström, Johan <u>Einar</u>	Måttsunds byaväg 287

Efter årsskiftet har Göta Bergström, Filip Nordqvist och Linnéa Larsson avlidit.

Ur byakistans handlingar

nedtecknat av Erik G. Nilsson

Utdrag av Domboken hållen å Laga Vinter- och Vårtinget med Luleå
Tingslag den 29:e april 1819.

§ 364

*I anledning av så lydande till häradsrätten ställd skrift som
inlämnades hit:*

*Som det ofta inträffar att boskap utsläppes å ängarne innan man
hunnit på alla ställen avbärga, samt inom åkerhägnaden förren skörden
avbergats på alla ställen.*

*Alltså får undertecknade hemställa, ödmjukaste anhålla att Herr
Häradshövdingen och lovlige Häradsrätten tänkes utsätta ett vite av en
Riksdalers Banco för varje större och trettiotvå skillingar för varje mindre
kreatur, vartill deras ägare utom böter efter Lag och Skadeersättning sig
förfallen gjorde, som insläppen Boskap å Byens inom behörigt hägnad
varade ängar eller å Byns i en samfällighet varande åker innan
bergningen så väl av det ena som i det andra avseendet Därå att
Boskapen vårdas och ingen skada sker i vad som kan vara obärgat.*

*Med vörndnad framhärda - Högaktnings Högädle Herr
Häradshövdingens och Lovlige Häradsrättens ödmjukaste tjänare*

Lars Hermansson, Lars Persson, Lars Larsson

Åldermän i Måttund

(Häradsrätten fastställde de föreslagna vitena med ett tillägg, att det
skulle uppläsas på Byastämman varje år.)

På byastämman kungöras bör, som sades.

År och dag som förr skrivits har

På Häradsrättens vägnar

L.E.Boström

(P.S. Detta utslag upplästes på byastämman i Måttund i 34 år från
1820 till och med 1853.)

MÅTTSUNDSDAGEN

lördagen den 21 augusti

kl 12 - 15

vid Måttsunds skola

Försäljning - Servering - Lotteri
+ mycke´ mer

VÄLKOMMEN!

Har du frågor, ring Eva 340 51!

HALLÅ DÄR!

Har du nåt´ förslag vad vi kan göra
på Måttsundsdagen?

Alla idéer och tips är välkomna.

Vi träffas i Medborgarhuset
torsdag d. 1/7 kl 19.00
för att prata ihop oss.

Välkommen!